

Regio in beweging!

Nota reactie en commentaar actualisatie Regiovisie Groningen-Assen 2030

C o n c e p t

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
I. Inleiding	3
II. Verhouding rood/groen is niet in balans	3
III. Investeren in groen	4
IV. Fasering Kolibri	4
V. Financiële aspecten.....	5
VI. Status van het rapport.....	5
1. Inleiding	6
2. Reactie deelnemende colleges.....	6
2.1 gemeente Assen	6
2.2 gemeente Bedum	7
2.3 gemeente Groningen.....	7
2.4 gemeente Haren	7
2.5 gemeente Hogeveen.....	8
2.6 gemeente Leek.....	9
2.7 gemeente Noordenveld.....	9
2.8 gemeente Slochteren.....	11
2.9 gemeente Ten Boer.....	11
2.10 gemeente Tynaarlo	12
2.11 gemeente Winsum	13
2.12 gemeente Zuidhorn.....	13
2.13 provincie Drenthe	14
2.14 provincie Groningen.....	15
3. Reacties klankbordgroepen	15
3.1 Klankbordgroep Rijk.....	15
3.2 Klankbordgroep maatschappelijke organisaties en groene coalitie.....	18
3.3 Klankbordgroep waterschappen	21
4. Overige reacties	23
4.1 Reactie T. van der Meulen, faculteit ruimtelijke wetenschappen, RuG	23
4.2 Reactie Comité POP Groen	24
4.3 Reactie Regioraad Noord-Groningen	25
4.4 Reactie van de Kamers van Koophandel voor Groningen en Drenthe	25
4.5 Reactie platform Verkeer & Vervoer Noord-Nederland	26
4.6 Reactie van de heer Ossevorth	27
5. Uitkomsten publieksenquête	27
5.1 Bekendheid Regiovisie.....	27
5.2 Thema wonen	27
5.3 Thema werken	28
5.4 Thema mobiliteit en infrastructuur	28
5.5 Thema natuur.....	28
5.6 Conclusies	28

Samenvatting

I. Inleiding

Na de vaststelling van het rapport “Samen sterk in het netwerk” op 1 oktober 2003 is gevraagd om reacties aan respectievelijk de deelnemende colleges, externe klankbordgroepen (rijk, Groene Coalitie en andere maatschappelijke groeperingen en waterschappen) aangrenzende gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden. Ook is aan de inwoners van het Regiovisie-gebied gevraagd om een mening te geven over de actualisatie door middel van een publieksenquête. Ten slotte is ook nog een aantal individuele reacties binnengekomen. Al deze reacties zijn verwerkt in de voorliggende nota van reactie en commentaar. Het is de bedoeling deze nota na vaststelling door de stuurgroep te verzenden aan alle reagerende instanties en personen.

In het algemeen kan uit de diverse reacties worden geconcludeerd, dat er een breed draagvlak aanwezig is voor het in het rapport neergelegde beleid en de voorgestelde uitvoering daarvan. In vrijwel alle reacties wordt de samenwerking tussen de diverse deelnemende overheden als positief gezien. Opmerkelijk is de duidelijke ondersteuning die er vanuit de inwoners van het gebied is voor de bundeling van het wonen en werken in de T-structuur en ook het draagvlak voor het investeren in het openbaar vervoer. Uiteraard is in de reacties ook een aantal kritische noten gekraakt. Daarop wordt in het navolgende thematisch ingegaan. Voorgesteld wordt om deze hoofdpunten in de stuurgroep te bespreken en de bijgevoegde nota vast te stellen.

II. Verhouding rood/groen is niet in balans

In veel reacties wordt gesteld dat in de regiovisie de aandacht te eenzijdig uitgaat naar woningbouw, bedrijfsterreinen en mobiliteit en te weinig aandacht en financiële inzet is voor verwezenlijking van groen/blauwe doelen.

Reactie:

In grote lijnen is daarop als volgt gereageerd:

- a. De regionale samenwerking is begonnen vanuit een regionale problematiek, die vooral betrekking heeft op het wonen, werken en mobiliteit/infrastructuur. Op deze terreinen is de afgelopen periode veel inzet geweest, resulterend in verdeling van woningbouwtaakstellingen en het realiseren van gemeente- en provinciegrensoverschrijdende woningbouwlocaties, zoals Meerstad en Ter Borch, maar ook in investeringsprogramma's voor het realiseren van Kolibri en BAG. Het is daarbij uitdrukkelijk niet de bedoeling om op regionaal niveau taken over te nemen van provincies of gemeenten. Voor regionale samenwerking wordt pas gekozen als er sprake is van een duidelijke toegevoegde waarde. Juist op het groen/blauwe terrein gebeurt veel door inzet van provincies, gemeenten, het Rijk en particuliere organisaties, bijvoorbeeld in de zin van gebiedsgericht beleid. Dit is in het rapport onvoldoende zichtbaar gemaakt.
- b. De keuze voor bundeling van het wonen en werken op de T-structuur is vooral ingegeven door het zoveel mogelijk behouden van gebiedskwaliteiten die betrekking hebben op natuur en landschap. Zo worden de twee hoofddoelen van de regiovisie, namelijk economische ontwikkeling en behoud en versterking van gebiedskwaliteit, zo goed mogelijk zichtbaar.
- c. De afgelopen periode is gebleken dat meer aandacht nodig is bijvoorbeeld voor het bergen van water, het perspectief voor de landbouw, maar ook voor het investeren in het landschap voor toekomstige woningbouw. Vanuit deze context zet de stuurgroep in op de regionale projecten regiopark en het voorinvesteren in het landschap voor toekomstige woningbouw. Het is de bedoeling dit jaar een scherper beeld te verkrijgen van de benodigde inspanningen en daaraan gekoppelde investeringen op regionaal niveau.

Advies:

Het advies aan de stuurgroep is om het voorgaande duidelijker te verwoorden in de definitieve tekst van het rapport.

III. Investeren in groen

Een aantal reacties betreffen de regionale projecten investeren in het landschap voor toekomstige woningbouw en regiopark, gekoppeld aan fondsvorming.

Reactie:

Duidelijk is dat er veel verschillende varianten mogelijk zijn. In het rapport wordt gesproken over een *revolving fund*-constructie, waarbij voorinvesteren in het landschap weer terugbetaald worden uit het wonen. Daarnaast zijn er suggesties dit te verbreden door uit de nieuwe woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen middelen te genereren ter behoud en versterking van natuur en landschap (een zogenaamd groenfonds).

Als reactie hierop wordt voorgesteld dat de regionale projecten – investeren in het landschap voor woningbouw en regiopark – een scherp beeld dienen te geven van benodigde investeringen en de wijze van bekostiging.

Momenteel verkeren beide hier genoemde projecten in een verkennende fase. Deze status houdt in dat de stuurgroep van mening is dat regionale sturing meerwaarde heeft. De verkennende fase is een eerste stap in de richting van een investeringsprogramma. Het voorgaande geeft tevens aan dat in het rapport een ontwikkelaanpak wordt voorgestaan, waarbij een koers en kader zijn bepaald, maar waarbij de uitwerking nog samen met de betrokken maatschappelijke actoren en marktpartijen moet worden ingevuld.

Advies:

Het advies aan de stuurgroep is om in de verkenningen die in 2004 gaan plaats vinden voor het regionale project investeren in landschap voor toekomstig wonen en het project regiopark nadrukkelijk een beeld te schetsen van de benodigde investeringen en de mogelijkheden voor bekostiging

IV. Fasering Kolibri

Een aantal reacties gaat in op de fasering en flexibiliteit van het Kolibri-rogramma. Enerzijds is het signaal zorg voor een optimale afstemming tussen woningbouwlocaties en het openbaar vervoer. Anderzijds gaat het om de afhankelijkheid van het rijk bij de uitvoering van het programma.

Reactie:

Wat het eerste punt betreft is het uitgangspunt optimale afstemming tussen het Kolibri-rogramma en de toekomstige woningbouwlocaties. Dat betekent dat het verband tussen de uitvoering van Kolibri en de ontwerpgegevens voor de diverse kernen op projectniveau stevig moet worden gelegd. Dit is overigens ook van groot belang met het oog op een gezonde exploitatie van het openbaar vervoer. Waar het gaat om de positie van het rijk kiest de regio ervoor zelf het initiatief te nemen om tot daadwerkelijke realisering over te gaan van de eerste fase van het Kolibriprogramma. Tegelijkertijd wordt de komende jaren blijvend druk op de minister uitgeoefend om de rijksverantwoordelijkheid ook financieel te vertalen in een grotere bijdrage.

Advies:

Het advies aan de stuurgroep is om het voorgaande in de tekst van het definitieve ontwerp op te nemen.

V. Financiële aspecten

Door een aantal deelnemende partijen wordt ingegaan op de verlangde financiële bijdrage in relatie tot duidelijkheid over de voorgenomen investeringen. Verder wordt ook ingegaan op de mogelijkheden voor financiële ondersteuning vanuit de regiovisie voor kleine regionale projecten.

Reactie:

Momenteel is er een concept investeringsprogramma opgesteld voor de periode 2005 t/m 2009. Hierin is opgenomen de eerste fase van het Kolibri-programma. Uitgangspunt is dat 80% van de middelen bedoeld zijn voor dit programma. Het overige deel van het regiofonds wordt taakstellend aangewend voor de overige regionale projecten.

Dit investeringsprogramma wordt door de stuurgroep gelijk met de nota reacties en commentaar vastgesteld.

Voor wat betreft de financiële bijdrage vanuit het regiofonds voor kleinere regionale projecten wordt voorgesteld het kader te hanteren dat de stuurgroep op 1 oktober jl. heeft vastgesteld. Dat betekent dat deelnemers projecten kunnen voorleggen aan de stuurgroep. In de meerjarenbegroting is hiervoor een jaarlijks een bedrag van €750.000.- beschikbaar.

VI. Status van het rapport

De opmerkingen van een aantal partijen maakt duidelijk er onduidelijkheid bestaat over de status van de Regiovisie en de rol in de ruimtelijke planning. Zo leven vragen of (regio)visie watertoets- of MER-plichtig is, hoe de verhouding is met de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is en of er bijvoorbeeld ook een plankaart zal worden gemaakt.

Reactie:

De Regiovisie is geen ruimtelijke plan in de zin van de WRO, maar is op te vatten als een samenwerkingsprogramma van de regionale overheden om te komen tot regionale ontwikkeling met behoud van de aanwezige kwaliteiten. De stuurgroep geeft zijn visie op de ontwikkeling van de regio, die zijn neerslag krijgt in plannen van provincies, gemeenten en waterschappen en zal leiden tot investeringsbeslissingen bij marktpartijen en vele maatschappelijke organisaties.

Indien het gedachtegoed uit de Regiovisie wordt vertaald in provinciale omgevingsplannen en structuurplannen, dan worden de wettelijk vereiste milieu- en RO-procedures doorlopen.

Advies:

De status van het rapport als visie en opgave nadrukkelijker te benoemen. In de tekst een paragraaf op te nemen van de wijze waarop de stuurgroep omgaat met de plannen van de regiopartijen.

Nota reactie en commentaar actualisatie Regiovisie Groningen-Assen 2030

1. Inleiding

De stuurgroep Regiovisie Groningen-Assen 2030 heeft op 1 oktober 2003 het rapport *Samen sterk in het netwerk* (hierna te noemen het rapport) vastgesteld. In het rapport worden de gezamenlijke beleidskeuzes en de daaruit voortvloeiende uitvoeringscomponenten beschreven door de samenwerkende gemeenten en provincies. Met het oog op de definitieve besluitvorming door de gemeenteraden en provinciale staten in het voorjaar van 2004, heeft een meningsvormende ronde plaatsgevonden in de periode oktober tot en met december 2003. Daarbij zijn reacties van de betrokken colleges gevraagd, gebaseerd op de meningen in de raden en staten over het rapport. Daarnaast zijn de bij de actualisatie betrokken klankbordgroepen geraadpleegd (Rijk, maatschappelijke organisaties en groenen coalitie en de betrokken waterschappen). Ook is aan het Regiovisie-gebied grenzende gemeenten en samenwerkingsgebieden gevraagd om hun mening te geven over het rapport. Verder is ook de mening van het publiek gepeild over de regiovisie in de vorm van een telefonische enquête. Ten slotte is nog een aantal individuele reacties binnengekomen naar aanleiding van het verschijnen van het rapport.

Hierna wordt ingegaan op de diverse reacties, waarbij de reacties bondig zijn samengevat en voorzien van commentaar en eventueel advies aan de stuurgroep. In de bijlage zijn alle reacties bijgevoegd, inclusief de verslagen van de bijeenkomsten met de diverse klankbordgroepen.

2. Reactie deelnemende colleges

Van de meeste colleges is een formele reactie ontvangen. In grote lijnen wordt de regionale samenwerking onderschreven, waarbij nog wat slagen om de arm worden gehouden, vooral waar het de financiële bijdragen betreft. In veel gevallen wordt deze afhankelijk gesteld van de kwaliteit van het meerjareninvesteringsprogramma. Hierna wordt per deelnemer ingegaan op de reactie en de daarop gebaseerde conceptadviezen richting stuurgroep.

2.1 gemeente Assen

- a. De gemeente Assen onderschrijft het belang van de regionale samenwerking, en is bereid zich hiervoor in te spannen en de financiële inzet voor de benodigde investeringen te realiseren. De gemeente Assen wil de regionale samenwerking dan ook voortzetten, en vindt dat die nadrukkelijk moet worden versterkt op enkele hoofdthema's die vooral hun uitwerking krijgen in de regioprojecten.

Reactie: De stuurgroep is verheugd over de door de gemeente uitgesproken ondersteuning van de samenwerking en de voortzetting daarvan, evenals met het ondersteunen van de financiële systematiek (zie ook punt d).

- b. Assen kan zich vinden in het programma en de opgave zoals die voor Assen is geformuleerd, maar maakt een kanttekening betreffende de herstructurering van de bestaande woningvoorraad in kwantitatieve zin. Deze staat redelijk in relatie tot de opgave die er ligt voor de regio als geheel, maar is naar zich nu laat aan zien onvoldoende afgestemd op de concrete situatie in Assen (concept-Woonplan). Het monitorinstrument zal soelaas moeten bieden aangaande de afstemming tussen vraag en aanbod. Vooralsnog ziet Assen deze opgave niet als taakstellend, maar als inspanningsverplichting.

Reactie: Het onderwerp herstructurering in de gemeente Assen is een aantal keren in de stuurgroep besproken. De oorspronkelijke opgave voor Assen is om de door de gemeente genoemde redenen al teruggebracht van 4000 naar 2000 woningen. Tegelijkertijd is

afgesproken dat alle deelnemende partijen het herstructureringsprogramma krachtig ter hand zullen nemen. De monitorresultaten van de realisatie van dit programma kunnen aanleiding zijn om in regionaal verband opgaven aan te passen.

- c. Assen pleit voor nadere uitwerking van het onderdeel voorzieningen als het gaat om onderwijs, sport en recreatie en cultuur in vooral de steden Assen en Groningen. Het college is voornemens om initiatieven te nemen om samen met de gemeente Groningen meer inhoud te geven aan deze paragraaf.

Reactie: Uitgaande van het beginsel van complementariteit ondersteunt de stuurgroep dit initiatief.

- d. Assen stemt in met de financiële systematiek, zoals vast zal worden gelegd in het regionale samenwerkingsconvenant.

Reactie: zie reactie onder punt a.

2.2 gemeente Bedum

Hoewel het college en raad van de gemeente Bedum nog geen standpunt hebben bepaald, is er “een lichte positieve teneur waarneembaar”. Bedum – en overigens ook de andere schakelgemeenten – wil definitieve besluitvorming baseren op het meerjareninvesteringsprogramma, en de financiële keuzes afhankelijk maken van de integrale afweging van de ambities van de gemeente. De uitkomst hiervan zal mede afhankelijk zijn van de mogelijkheden om aanspraak te kunnen maken op het fonds kleine regionale projecten. Tevens zal de raad (op basis van het meerjareninvesteringsprogramma) een besluit nemen over de verdere deelname aan de Regiovisie. De verwachting is dat besluitvorming in de loop van 2004, bij de behandeling van de voorjaarsnota, kan plaatsvinden.

Reactie: De stuurgroep hoopt en verwacht dat de gemeente positief zal besluiten over de voortzetting van de deelname van Bedum aan de regiovisie. Gevraagd wordt om een principeakkoord van college en raad, op basis van het rapport, de daarop verschenen reacties, het convenant en het meerjareninvesteringsprogramma. Uiteraard kan ook de gemeente Bedum projecten indienen die passen in de regeling kleine regionale projecten.

2.3 gemeente Groningen

Hoewel het college van de gemeente in formele zin (nog) niet heeft gereageerd, is er langs ambtelijke lijn opgetekend dat de gemeenteraad medio januari 2004 – conform het collegevoorstel – heeft ingestemd met het Voorlopig Ontwerp.

2.4 gemeente Haren

- a. De gemeente Haren heeft ingestemd met het Voorlopig Ontwerp (c.q. het visiedeel van het actualiseringsrapport, de organisatievorm volgens hoofdstuk 4 van deel 1 en de voorgenomen financiële systematiek). De gemeente Haren maakt de volgende twee voorbehouden bij het rapport (deel 2, het uitvoeringsdeel).

Reactie: De stuurgroep is verheugd over de door de gemeente uitgesproken ondersteuning van de samenwerking en de voortzetting daarvan, alsmede met het ondersteunen van de financiële systematiek.

- b. In verband met hoge dichtheid qua aantal vierkante meters vloeroppervlak zal in concept bestemmingsplan bedrijvenpark Nesciolaan niet nog eens 10 hectare bedrijventerreinen in Haren-noord gerealiseerd worden.

Reactie: De stuurgroep kan op zich begrip op brengen voor een dergelijke afweging, maar vraagt de gemeente uitdrukkelijk om na te denken over een alternatief.

- c. De uiteindelijk voor Haren vast te stellen woningbouwopgave zal mede afhankelijk zijn van de definitieve resultaten van het onderzoek naar het landschappelijk draagvlak hiervoor.

2.5 gemeente Hoogezand-Sappemeer

- a. De gemeente Hoogezand-Sappemeer stemt in met het Voorlopig Ontwerp, en onderschrijft de ambities van de Regiovisie, de daaruit voortvloeiende hoofdkeuzes en de inzet tot regionale samenwerking; de gemeente Hoogezand-Sappemeer wil zich inzetten voor de programma's en de ontwerpogaven. De gemeente Hoogezand-Sappemeer plaatst desondanks enkele kanttekening bij het rapport, welke in het hiernavolgende worden verwoord.

Reactie: De stuurgroep is verheugd over de gemeentelijke instemming met het voorlopig voorontwerp en de daarin aangegeven ambities en inzet tot regionale samenwerking en de uitgesproken inzet voor de programma's en ontwerpogaven.

- b. Het regioproject voorinvesteren in landschap is vooralsnog te weinig toegesneden op de situatie in Hoogezand-Sappemeer. De regio heeft daarbij erkend dat bij het realiseren van een dergelijke opgave bij Hoogezand-Sappemeer specifiek het probleem van gebrek aan markt zich zou kunnen manifesteren. Voorinvesteren in het landschap is daarom een specifieke voorwaarde om de woningbouwopgave marktconform te realiseren. De gemeente Hoogezand-Sappemeer ziet daarom graag meer specifieke uitwerking van dit regioproject, m.n. ook in financiële zin.

Reactie: In 2004 vindt een nadere verkenning plaats, in samenwerking met de gemeente. Hierbij worden de door de gemeente genoemde aspecten betrokken.

- c. De relatie tussen de woningbouwopgave en de infrastructuur richting bijv. A7 en de bijbehorende noodzaak tot versterking van de centrumvoorziening blijven teveel buiten beeld in het voorliggende Voorlopig Ontwerp. Aangaande de ontwikkelingen rond woningbouw verzoekt de gemeente Hoogezand-Sappemeer om meer duidelijkheid over welke ontwikkelingen ondersteund worden vanuit de regio.

Reactie: Een en ander dient door de gemeente zelf in kaart te worden gebracht, als onderdeel van de voor Hoogezand-Sappemeer omschreven ontwerpogave. Bij verdere uitwerking kan ook meer concreet worden ingegaan op de ondersteuning vanuit de regio. Ondersteuning kan ook worden verleend vanuit het kwaliteitsteam, dat in 2004 (weer) operationeel zal zijn.

- d. De regionale projecten zijn in de meeste gevallen nog te weinig uitgekristalliseerd om daadwerkelijk kosten/batenafwegingen te kunnen maken. Iets dergelijks geldt voor de financiële systematiek. De gemeente Hoogezand-Sappemeer ervaart het dan ook als onduidelijk waar het gaat om hoe de gemeentelijke bijdrage zich zal verhouden tot de voorgestelde maatregelen en waar nu precies een fiat aan gegeven wordt.

Reactie: In het rapport is een vijftal regionale projecten benoemd. De projecten Kolibri en BAG zijn (bijna) in de realisatiefase en worden meegenomen in het investeringsprogramma voor de periode 2005 tot en met 2009. Hierop is de bijdrage van de deelnemers op gebaseerd.

Voor de projecten investeren in landschap voor toekomstig wonen en Regiopark zal een in 2004 op te starten verkenning meerduidelijkheid moeten geven over benodigde investeringen.

- e. De gemeente Hoogezand-Sappemeer zou graag inzicht willen krijgen in niet alleen de kosten, maar ook de baten voor Hoogezand-Sappemeer. Zodra dat inzicht wordt gegeven, heeft Hoogezand-Sappemeer de intentie om de minimumbijdrage tot en met 2008 toe te zeggen voor het fonds.

Reactie: De inschatting van kosten en baten is een eigen verantwoordelijkheid. Duidelijk is dat verwezenlijking van de ook door Hoogezand-Sappemeer onderschreven ambities een hogere bijdrage zullen vergen, dan de minimumbijdrage.

- f. Hoogezand-Sappemeer constateert in de tekst van het Voorlopig Ontwerp onduidelijkheden aangaande de bestuurlijke besluitvormingsstructuur. Hoogezand-Sappemeer pleit in de definitieve tekst voor een consequente lijn, “waarbij de stuurgroep niet zondermeer zaken die door raden en staten zijn vastgesteld kan bijstellen.”

Reactie: Instemming geldt voor dit punt. In het geactualiseerde convenant is dit ook zo geregeld. Uiteindelijk nemen de colleges en de raden en staten besluiten.

2.6 gemeente Leek

- a. Betreft voorlopige reactie van de gemeente Leek. Het college spreekt draagvlak uit voor de in het rapport beschreven ambities, programma's regionale projecten en ontwerp-opgaven. een evt. aangepast standpunt volgt z.s.m. afhankelijk van overleg met de raad. De gemeente Leek maakt in de brief van 25 november 2003 een inhoudelijk voorbehoud, als volgt hieronder verwoord.

Reactie: De stuurgroep is verheugd over het bij het college bestaande draagvlak.

- b. De gemeente Leek verwacht dat de minister van V&W de ondeelbaarheid van Kolibri accepteert en substantieel bijdraagt aan het project. Indien een en ander negatief uitpakt zal de stuurgroep zich over de gevolgen ervan moeten uitspreken, nog vóórdat raden en staten instemmen met de definitieve geactualiseerde Regiovisie en de daaraan gekoppelde financiële paragraaf.

Reactie: In het portefeuillehoudersoverleg en ook in het dagelijks bestuur is ervoor gekozen enerzijds te beginnen met de uitvoering van de eerste fase van het Kolibri-programma en anderzijds de komende periode de financiële ondersteuning door het rijk bij de minister te blijven bepleiten. Een en ander heeft inmiddels vertaling gekregen in een eerste conceptinvesteringprogramma.

2.7 gemeente Noordenveld

- a. Blijkens een conceptbrief van het college van de gemeente Noordenveld – de formele versie volgt uiterlijk half februari 2004 – heeft de gemeenteraad van Noordenveld op 29 januari 2004 gesproken over de geactualiseerde Regiovisie. De raad kan zich in grote lijnen vinden in de geactualiseerde visie. De raad maakt vooralsnog op enkele onderdelen een voorbehoud, in het hiernavolgende puntsgewijs genoemd.

Reactie: De stuurgroep is verheugd met het standpunt van het college en de raad, waaruit ondersteuning blijkt voor de grote lijnen van het rapport.

- b. Het college heeft met de raad “de afspraak gemaakt om te trachten te komen tot een gezamenlijke standpuntbepaling op de geactualiseerde visie.” Het voornemen is die gezamenlijke reactie te geven op het definitieve ontwerp van de visie.

Reactie: [gelet op de korte beschikbare verwerkingstijd zal een reactie pas gegeven kunnen worden in de documentversie die voor de stuurgroepvergadering van februari 2004 wordt geagendeerd – red.].

- c. Noorderveld kan instemmen met de voor de gemeente opgenomen ontwerpogaven: de ontwerpogave Roden en Leek zullen gezamenlijk worden opgepakt; de extra opgave voor Peize en Norg worden door Noorderveld van het harte ondersteund. Bij de uitwerking van de ontwerpogaven vraagt de gemeente aandacht te besteden aan elementen als ecologie en duurzaamheid. De gemeente maakt een voorbehoud in geval dat ontwerpogaven naar oordeel van de gemeente leiden tot onaanvaardbare aantasting van andere kernkwaliteiten (waarden van natuur en landschap en woonkwaliteit).

Reactie: [zie reactie onder b – red.].

- d. De gemeente vraagt bijzondere aandacht voor noodzakelijke investeringen in natuur en landschapswaarden als gevolg van de toenemende druk vanuit het stedelijk gebied. De gemeente denkt aan voorinvesteringen in het landschap tussen Roden en Leek voor landschapontwikkeling en toegankelijkheid van het gebied voor de inwoners van beide kernen. De gemeente dringt erop aan om de Groene Coalitie te betrekken bij de ontwerpogaven.

Reactie: [zie reactie onder b – red.].

- e. De gemeente Noorderveld constateert dat: “In de tekst wordt gesteld dat de stuurgroep rechtspersonen in het leven kan roepen ter uitvoering van regionale taken. Gegeven het feit dat bij de regiovisie sprake is van vrijwillige samenwerking waarvoor geen rechtspersoon in het leven is geroepen achten wij het niet juist en niet mogelijk om aan dit samenwerkingsverband rechtspersonen op te hangen.”

Reactie: [zie reactie onder b – red.].

- f. Noorderveld vraagt “aandacht voor de toenemende problematiek van de ontsluiting van Norg, gegeven de ontwikkelingen in Assen en de te verwachten ontwikkelingen in Roden/Leek.”

Reactie: [zie reactie onder b – red.].

- g. Tot slot maakt de gemeente Noorderveld zich “zorgen over de teksten die in de visie zijn opgenomen over de Zuiderzeelijn en Airport Eelde. Met betrekking tot de Zuiderzeelijn gemeente vaststellen dat in het kader van de Regiovisie geen besluiten worden genomen over deze lijn. Er dient sprake te zijn van separate besluitvorming. Met betrekking tot het vliegveld Eelde is de gemeente van mening dat op geen enkele wijze financiële medeverantwoordelijkheid en aansprakelijkheid kan worden verbonden voor de ontwikkeling en exploitatie van Groningen Airport Eelde en alles wat daarmee annex is.

Reactie: [zie reactie onder b – red.].

2.8 gemeente Slochteren

De gemeente Slochteren wenst pas een mening te geven over de Regiovisie, nadat de gemeenteraad een besluit heeft genomen betreffende Meerstad. Over het tijdspad van deze besluitvorming worden in de brief geen mededelingen gedaan.

Reactie: De stuurgroep neemt kennis van het standpunt van het college en plaats hierbij de volgende kanttekening. Het rapport gaat over de regionale strategie, waar Meerstad eerder als een uitwerking daarvan moet worden beschouwd, met een eigen besluitvormingslijn. De stuurgroep verzoekt in ieder geval om instemming met die regionale strategie, met bijbehorend convenant en investeringsprogramma in de periode februari/mei 2004.

2.9 gemeente Ten Boer

- a. De gemeenteraad van Ten Boer stemt op hoofdlijnen in met het Voorlopig Ontwerp. Het college constateert dat de raad nog de volgende specifieke punten naar voren bracht in de raadsvergadering 3 december.

Reactie: De stuurgroep is verheugd over de instemming van de gemeenteraad met de inhoud van het Voorlopig Ontwerp.

- b. Met de verwachte groei van Ten Boer mag er niet de situatie ontstaan dat een tweede Meerstad komt tussen Ten Boer en de stad Groningen; het tussenliggende gebied moet zijn landschappelijke karakter behouden.

Reactie: Een en ander is van belang voor de langere termijn, dat wil zeggen na 2020. De stuurgroep roept de betrokken gemeenten op, om hierover een gezamenlijke visie te ontwikkelen.

- c. Om de kritische massa te bereiken in de te realiseren plannen verwacht Ten Boer de beschikking te krijgen over middelen uit het fonds kleine regionale projecten.

Reactie: Uiteraard kan ook de gemeente Ten Boer projecten indienen die passen in de regeling kleine regionale projecten.

- d. Ten Boer pleit voor een spoedige realisatie van de wegomlegging (ontsluitingsweg tussen de N46 en de N360), om vooral ook het busverkeer daadwerkelijk tijdsvoordeel te bieden ten opzichte van de auto (wat op dit moment niet het geval is).

Reactie: De provincie Groningen heeft in 1997 een verkenningstudie uitgevoerd voor de noodzaak van een 'tracé-mer-studie' voor de wegverbinding Delfzijl-Groningen (N360). Door de provincie Groningen is destijds besloten om op het moment dat Meerstad in ontwikkeling komt te bezien welke oplossing op termijn gewenst is. Inmiddels is door de provincie Groningen aangegeven dat een reservering voor een nieuwe weg ten zuiden van het Eemskanaal door Meerstad heen niet meer opportuun is. Alleen een hoogwaardige 80 km-weg zou voldoende oplossend vermogen hebben om de problematiek op de N360 het hoofd te kunnen bieden. In Meerstad is ervoor gekozen de bebouwingsdichtheid in het noordelijk deel hoog te laten zijn, om de Hoogwaardige Openbaar Vervoer-verbinding (onderdeel Kolibri-OV netwerk) voldoende kansen te geven. Het (akoestisch) ruimtebeslag van een nieuwe N360 door Meerstad is te groot. In overleg met de gemeenten zal door de provincie worden bezien of op termijn een oplossing voor de N360 moet worden gevonden op het bestaande tracé of dat een nieuwe kortsluiting naar de N46 (Eemshavenweg) om Ten Boer heen gewenst is.

- e. Ten Boer vraagt zich af of er ook is nagedacht over exploitatie van Kolibri en welke mogelijke consequenties er zijn voor de regiopartners. De gemeente gaat er overigens vanuit dat zij niet hoeft mee te betalen aan de exploitatie.

Reactie: Hierover wordt nagedacht bij het maken van het investeringsprogramma; hier ligt een duidelijke relatie met het OV-bureau in oprichting. Alle investeringen zullen ook vanuit het oogpunt van exploitatie worden bekeken.

- f. Ten Boer noemt expliciet de noodzaak tot afstemming met de gebiedsuitwerking Noord-Groningen over de ontwerpogave voor de schakelgemeenten.

Reactie: Deze noodzaak wordt onderschreven en is in eerste aanleg een verantwoordelijkheid van de betrokken schakelgemeenten. Het projectbureau en de provincie Groningen kunnen hierbij een ondersteunende rol spelen.

- g. Ten Boer gaat akkoord met de voorgestelde woningbouwopgave voor de schakelgemeenten, maar pleit er nogmaals voor dat de 750 woningen in Zuidhorn hierbuiten worden gehouden.

Reactie: Over dit punt is de gemeente separaat geïnformeerd. Strekking hiervan is dat de schakelgemeenten in Regiovisie-verband een veel grotere woningbouwtaakstelling kennen dan in de vorige periode. Het zal nog de nodige moeite kosten om deze taakstelling te realiseren inclusief de genoemde 750 woningen voor Zuidhorn. Een en ander zal onderwerp zijn van het monitoren. Mochten er alsnog problemen ontstaan, dan kan de stuurgroep bijsturen.

- h. Ten Boer stelt dat de discussie over de financiële bijdrage pas werkelijk kan worden gevoerd bij de aanbidding van het Definitief Ontwerp van de Regiovisie en het daaraan gekoppelde investeringsprogramma. Ten Boer pleit dan ook voor een praktische afstemming tussen de verschillende begrotingscycli.

Reactie: Er is instemming met dit punt. Met het Definitief Ontwerp zal ook een concreet meerjareninvesteringsprogramma worden voorgelegd. Zoals in het huidige reglement is opgenomen zal er goede afstemming mogelijk zijn met de voorbereiding van de gemeentelijke begroting voor 2005.

2.10 gemeente Tynaarlo

- a. De gemeente Tynaarlo acht de voor de gemeente gestelde woningbouwopgave als niet onmogelijk, maar stelt dat het van belang is dat in het POP voldoende mogelijkheden worden gecreëerd om tot een goede locatiekeuze te komen.

Reactie: Een en ander zal zijn beslag moeten krijgen in goed overleg tussen gemeente en provincie.

- b. Tynaarlo vindt het noodzakelijk om voor een regionale bijdrage in aanmerking te komen voor de landschappelijke inpassing van de nieuwbouwwijk Ter Borgh.

Reactie: Reeds eerder is hierover een schriftelijk verzoek door de gemeente gedaan. Momenteel wordt in kaart gebracht wat de mogelijkheden zijn. De stuurgroep zal te zijner tijd besluiten of een regionale bijdrage op zijn plaats is.

- c. Tynaarlo blijft hechten aan de wenselijkheid van een station in de gemeente.

Reactie: De realisatie en exploitatie van een station is pas realistisch als er sprake is van een substantieel reizigerspotentieel (de hoeveelheid in- en uitstappers) in de nabijheid van een

station. Dat kan bereikt worden met de planning van een hoeveelheid woningbouw in Tynaarlo dat een potentiële hoeveelheid reizigers oplevert of met de aanleg van een transferium waar de hoeveelheid reizigers vanuit meerdere richtingen kan bundelen op het spoor. Daarnaast kan een overstap van bus op trein een bijdrage leveren aan dit reizigerspotentieel en kan dit een besparing opleveren voor de OV-exploitatie per bus. Een treinstation kan een bijdrage leveren aan de versterking van de economische structuur van de streek Vries, Tynaarlo en Zuidlaren. Met name de Prins Bernard Hoeve kan van deze infrastructuur profiteren. De stuurgroep heeft bij de gemaakte keuzen vooralsnog geen woningbouw aan spoor bij Tynaarlo voorzien, mede op basis van het standpunt van de gemeente op dat punt. De realisatie van een transferium blijft een optie, waarbij in het kader van het Kolibri-netwerk een afweging nodig is van het aantal en de locatie(s) van transferia. Daartoe wordt nog dit jaar een onderzoek uitgevoerd.

2.11 gemeente Winsum

De formele reactie van de gemeente Winsum is nog niet binnen. Maar naar verluidt gaat de gemeente unaniem akkoord met de in het rapport “Samen sterk in het netwerk” genoemde ambities en de daaruit voortvloeiende ruimtelijke hoofdkeuzes, regionale samenwerkingsinzet en financiële systematiek.

2.12 gemeente Zuidhorn

- a. De gemeente vindt het van groot belang om bij de ontwikkelingen binnen de regio betrokken te blijven; de gemeente ondersteunt deze ontwikkelingen van harte. De gemeente is echter van mening “dat de definitieve omvang van de financiële bijdrage van de gemeente Zuidhorn pas kan worden vastgesteld na een integrale afweging van alle ambities van de gemeente in de komende jaren.” De gemeente stelt dat dit pas mogelijk is na de behandeling van de voorjaarsnota 2004.

Reactie: De stuurgroep is verheugd over de uitgesproken ondersteuning van de regionale ontwikkeling, voortvloeiend uit de Regiovisie. Gevraagd wordt om een principeakkoord van college en raad, op basis van het rapport, de daarop verschenen reacties, het convenant en het meerjareninvesteringsprogramma.

- b. De gemeente Zuidhorn is van mening dat het fonds kleine projecten alleen zou moeten worden aangewend voor gemeenten buiten de T-structuur.

Reactie: In zijn vergadering van 1 oktober 2003 heeft de stuurgroep zich uitgesproken over het ondersteunen van kleinere regionale projecten. Daarbij is het kader vastgesteld op welke wijze de stuurgroep omgaat met aanvragen voor financiële ondersteuning. Hieraan wordt eerst vastgehouden.

- c. Zuidhorn verzoekt de reactie van de Groene Coalitie te betrekken bij de opstelling van de definitieve Regiovisie.

Reactie: De reactie van de Groene Coalitie is – in de onderhavige notitie – verwerkt, en zal derhalve worden betrokken bij de besluitvorming. Het is overigens de bedoeling om de klankbordgroepen meer actief te betrekken bij het vervolgtraject van de Regiovisie.

2.13 provincie Drenthe

- a. Drenthe heeft formeel nog niet gereageerd. Langs informele is geconstateerd dat de volgende punten aan de orde zijn geweest in de statencommissie Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit (RIM).
- b. Er zijn vraagtekens geplaatst bij de aantallen te bouwen woningen en de onderbouwing ervan en de evt. gevolgen voor andere Drentse gemeenten dan de Drentse Regiovisie-gemeenten.

Reactie: Het bestuurlijke antwoord hierop was: de getallen zijn gebaseerd op een sobere economische groei van 2%; er zijn gevolgen voor de bedoelde gemeenten; de aantallen zijn conform de aantallen in het kaderstellende POP Drenthe.

- c. De vrees leeft dat de realisatie van de hoge woningbouwopgaven en de ontwikkeling van bedrijventerreinen leidt tot aantasting van het landelijk gebied. Hoe te voorkomen dat het gebied tussen Groningen en Assen langs de A28 wordt volgebouwd?

Reactie: Het bestuurlijke antwoord hierop was: dat de woningbouw en bedrijvenlocaties in hoge mate geconcentreerd zijn langs de vier stedelijke centra. Bovendien staan de woningbouwaantallen in het POP Drenthe. Er liggen forse opgaven om met functiecombinaties een oplossing te vinden.

- d. Kolibri wordt als zeer belangrijk beschouwd, maar het staat niet (c.q. deels) in het MIT. Welke risico's bestaan er voor de regio en de deelnemers bij het wegvallen van de Rijksbijdrage? Hoe reëel zijn PPS-constructies? Welke alternatieven zijn er? Waarom is er geen station bij Tynaarlo gepland?

Reactie: Het bestuurlijke antwoord hierop was: dat de projecten Kolibri en BAG integraal moeten worden uitgevoerd om de bereikbaarheid te garanderen; de inzet op het geheel blijft, desnoods met gefaseerde invoering. Als het echt niet lukt Rijksbijdragen te krijgen, dan is dat input voor een nieuwe discussie.

De realisatie en exploitatie van een station is pas realistisch als er sprake is van een substantieel reizigerspotentieel (de hoeveelheid in- en uitstappers) in de nabijheid van een station. Dat kan bereikt worden met de planning van een hoeveelheid woningbouw in Tynaarlo dat een potentiële hoeveelheid reizigers oplevert of met de aanleg van een transferium waar de hoeveelheid reizigers vanuit meerdere richtingen kan bundelen op het spoor. Daarnaast kan een overstap van bus op trein een bijdrage leveren aan dit reizigerspotentieel en kan dit een besparing opleveren voor de OV-exploitatie per bus. Een treinstation kan een bijdrage leveren aan de versterking van de economische structuur van de streek Vries, Tynaarlo en Zuidlaren. Met name de Prins Bernard Hoeve kan van deze infrastructuur profiteren. De stuurgroep heeft bij de gemaakte keuzen vooralsnog geen woningbouw aan spoor bij Tynaarlo voorzien, mede op basis van het standpunt van de gemeente op dat punt. De realisatie van een transferium blijft een optie, waarbij in het kader van het Kolibri-netwerk een afweging nodig is van het aantal en de locatie(s) van transferia. Daartoe wordt nog dit jaar een onderzoek uitgevoerd.

- e. De staten willen meedenken met de actualisering en de uitwerking van de Regiovisie. De eerst gemaakte procesafpraak dient geconcretiseerd worden.

Reactie: Het bestuurlijke antwoord hierop was: dat hieraan wordt gewerkt.

- f. Hoe vindt prioriteitstelling plaats als project worden gestapeld? De balans tussen aandacht voor mobiliteit en landelijk gebied niet te ver doorslaan.

Reactie: [Reactie volgt nog – red.].

2.14 provincie Groningen

- a. Het college van GS van Groningen stemt met het Voorlopig Ontwerp, de daarin beschreven ambities en de daaruit voortvloeiende ruimtelijke hoofdkeuzes, de inzet tot regionale samenwerking, de meerjaren aanpak en de financiële systematiek.

Reactie: De stuurgroep is verheugd over de door het college uitgesproken instemming met het voorlopig ontwerp.

- b. Op grond van de Statencie. Omgevingsbeleid en Wonen (29-10-03) komen GS Groningen met de aanbeveling om specifiek en met nadruk aandacht te richten op het element duurzaamheid, en verzoeken zij om afspraken te maken over een minimumpakket aan communicatie, waarbij ook creatieve oplossingen moeten worden gezocht (bijv. door visualiseren met nieuwe kunstvormen).

Reactie: Het aspect duurzaamheid is als belangrijk onderwerp in het rapport opgenomen. Duurzaamheid is één van de hoofdpunten genoemd in de regionale agenda. En zal ook expliciet aandacht krijgen bij de realisering van de regionale projecten en ontwerpogaven.

Ook het communicatieaspect is van groot belang voor het realiseren van de in het rapport neergelegde doelen, projecten en ontwerpogaven. Het betrekken van externe maatschappelijke groeperingen en van raden en staten vormen daarbij belangrijke ankers. Voor wat betreft het aspect creativiteit, er is inmiddels hierover contact gelegd met de kunstwereld.

- c. GS van Groningen maken het voorbehoud om met aanvullende standpunten te komen in de stuurgroep, welke mede afhankelijk zullen zijn van de gehouden externe consultaties.

Reactie: Er is instemming met dit punt. Bij definitieve besluitvorming kan worden beschikt over de nota reacties en commentaar.

3. Reacties klankbordgroepen

3.1 Klankbordgroep Rijk

Naast wat aan de orde is gekomen in een overleg met de Rijksvertegenwoordigers zijn er nog separate reacties binnengekomen van LNV en RWS. Deze reacties zijn in het navolgende verwerkt.

In de klankbordgroep zijn de volgende zaken nadrukkelijk aan de orde gesteld:

- a. Hoe verhouden bijvoorbeeld de in Haren en Tynaarlo geplande woningbouwaantallen zich tot de gevolgen voor het landschap?

Reactie: Er is bij de toedeling van woningbouwaantallen naar de afzonderlijke gemeenten veel rekening gehouden met het draagvlak van natuur en landschap. Vooral door de woningbouw sterk te concentreren in en rond Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek-Roden. Hierbij is juist vanwege het ontzien van natuur en landschap een substantieel deel van de woningbouwtaakstelling van Noord-Drenthe terechtgekomen in de stad Groningen en Hoogezand-Sappemeer.

Advies: Hierover in het rapport een toelichtende zinsnede toevoegen.

- b. De sociale paragraaf (wonen, zorg, welzijn) is te impliciet. Vanuit VROM wordt geopperd een en ander zichtbaar te maken in een pilot.

Reactie: Dit soort taken is in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor de provincies en gemeenten. Wel is geprobeerd vanuit een integrale context regionale programma's te formuleren. Op die manier is getracht in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing en zorgfuncties en die te relateren aan het wonen. Het idee van VROM om in deze sfeer een pilotproject op te zetten is zeker de moeite waard om te verkennen.

Advies: Bekeken zal moeten worden in hoeverre een en ander al niet op decentraal niveau voldoende wordt ondervangen door bestaande gemeentelijk beleid, en derhalve geen specifieke aandacht hoeft te genieten onder de vlag van de Regiovisie.

- c. Investeren in het landschap voor woningbouw zou zich niet moeten beperken tot Hoogezand-Sappemeer.

Reactie: In het rapport wordt de mogelijkheid opengehouden dat ook op andere locaties om die reden geïnvesteerd zou moeten worden in het landschap. Daarbij zijn de locaties Meerstad en Ter Borch genoemd. De nadruk ligt gelet op de specifieke woningmarktsituatie echter op Hoogezand-Sappemeer.

- d. In het rapport wordt gesproken over het investeren in groen voor rood. Zou dit niet andersom moeten gelden, gerelateerd aan het regioproject Regiopark?

Reactie: Voor het investeren in het landschap ten behoeve van het wonen wordt in het rapport de mogelijkheid van een soort *revolving fund* gedachte geopperd. Voorinvesteringen in het landschap zouden dan substantieel worden bekostigd uit de exploitatie van de woningbouw. De verkenning van het project zal duidelijkheid moeten geven over de haalbaarheid van een dergelijke wijze van voorfinanciering. Als het gaat om het investeren in rood voor groen is er een model geopperd door het bureau BVR, waarbij in de landschappelijk en ook qua woningmarkt aantrekkelijke gebieden meer woningbouw zou kunnen worden gerealiseerd. De opbrengst zou dan gebruikt kunnen worden voor investeringen in het landschap. De stuurgroep heeft niet gekozen voor dit zogenoemde 'hagelslagmodel', vanwege juist de per saldo negatieve gevolgen voor natuur en landschap. Of er op andere wijze opbrengsten uit woningbouw, dan wel bedrijfsontwikkeling zouden kunnen worden aangewend voor het doen van dit soort investeringen, hangt af van de resultaten van de verkenning naar het regionale project Regiopark.

Advies: Voorgesteld wordt dat de verkenning die voor 2004 geprogrammeerd staat voor het regionale project Regiopark ook inzicht dient te bieden in de benodigde investeringen in natuur en landschap evenals in de mogelijke financiering van deze investeringen

- e. In het rapport wordt vooral de nadruk gelegd op de kwantitatieve in steek van de woningbouwopgave. Woonsegmentering in de woningmarkt en ook het kwaliteitsaspect verdienen veel meer aandacht.

Reactie: De berekening van de woningbouwopgave is wel degelijk gebaseerd ook op segmentering, mede in relatie tot gevraagde woningbouwkwaliteiten. Het hebben van goed inzicht in beide aspecten is van groot belang voor het kunnen verwezenlijken van het in het rapport opgenomen woningbouwprogramma.

Advies: Segmentering en woningbouwkwaliteit nadrukkelijk benoemen in ontwerpgegevens en zichtbaar te maken in monitorsysteem

- f. Aandacht wordt gevraagd voor flexibiliteit bij de uitvoering van het Kolibri-programma, als ruimtelijke ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Reactie: Het is de bedoeling, mede in het licht van de relatie tussen ruimtelijke ontwikkeling en de exploitatiekant van het openbaar vervoer, flexibiliteit nadrukkelijk als uitgangspunt te hanteren bij de realisatie van het Kolibri-programma.

- g. RWS meldt dat van die zijde graag wordt meegewerkt aan evaluatie en monitoren, bijvoorbeeld op basis van een netwerkvisie. Het verkeerssimulatiemodel (Aimsun) zou in dit verband kunnen worden geactualiseerd en verruimd binnen het gebied van de Regiovisie.

Reactie: Medewerking vanuit RWS Noord-Nederland wordt in dit verband zeer op prijs gesteld.

Advies: RWS te betrekken bij het verder uitwerken van een monitorsysteem.

- h. Hoewel de effecten van het zogenoemde flankerend beleid weinig bemoedigend zijn, wordt door RWS gelet op de ontwikkeling van de mobiliteit en ruimtelijk-economische ontwikkeling zwaardere inzet op dit terrein bepleit.

Reactie: De gegeven analyse wordt gedeeld. Verbetering van het openbaar vervoer en de infrastructuur alleen is niet genoeg. Dit dient zichtbaar te worden in het integrale verkeers- en vervoersbeleid van de diverse wegbeheerders.

- i. Door RWS wordt gewezen op het belang van de vaarweg Lemmer-Delfzijl in relatie met de beoogde economische samenwerking met de regio Eemsmond.

Reactie: Het belang van de vaarweg wordt in dit verband onderkend.

- j. In het BAG-pakket, zoals dat is opgenomen in het rapport, wordt het genoemde bedrag van 275 miljoen euro ten behoeve van de A7/Zuidelijke Ringweg voor de eerste fase Langmanmaat-regelen niet herkend. Er wordt nu geen uitspraak gedaan over de benodigde middelen, waarvan 446 miljoen als aandeel rijk is berekend.

Reactie: Van deze opvatting wordt kennisgenomen.

- k. Gelet op de grote betekenis van de T-structuur, gevormd door A7 en A28 wordt door RWS gepleit voor het reserveren van voldoende ruimte naast deze wegen, om toekomstige aanpassingen/uitbreidingen mogelijk te maken.

Reactie: Het belang van dit pleidooi wordt onderkend. Evenwel het rapport “Samen sterk in de regio” heeft geen status in het kader van de wet RO en kan derhalve niet dienen als instrument voor het reserveren van ruimte. Dit is aan de orde bij het wijzigen van provinciale omgevingsplannen.

- l. Bepleit wordt het wateraspect meer concreet uit te werken.

Reactie: In het rapport is het wateraspect in beeld gebracht in verband met het vormgeven van de diverse programma's. Daarnaast vormt versterking en behoud van het groen-blauwe netwerk op zich zelf een belangrijke doelstelling. Een en ander is vertaald in de concrete ontwerpogaven voor de deelgebieden, steden en dorpen. Het is daarbij niet de bedoeling om vanuit de regiovisie taken te gaan uitvoeren, die op dit moment naar aller tevredenheid worden uitgevoerd door bijvoorbeeld de provincies en de waterschappen. Wel is het belangrijk de

samenhang te bewaken met het wateraspect bij het realiseren van de regionale projecten en de ontwerpopgaven.

- m. Verschillende rijksvertegenwoordigers pleiten voor het afgeven van een bestuurlijke reactie richting de betrokken ministeries vanuit de regiovisie, met als doel verankering te verkrijgen in de relevante rijksnota's.

Reactie: Het belang hiervan wordt onderkend. Inmiddels is een dergelijke reactie verzonden aan de ministers van VROM, LNV, EZ en VenW. Gelet mede op de reacties van de Rijksvertegenwoordigers – in hoofdlijnen instemmend met de beschreven beleidsdoelen in het rapport – is het rijk in dit verband ook gewezen op de eigen verantwoordelijkheid voor het realiseren van deze doelen.

3.2 Klankbordgroep maatschappelijke organisaties en groene coalitie

Naast wat aan de orde is gekomen in een overleg met de klankbordgroepen zijn separaat binnengekomen reacties van de Groene Coalitie en het Brede Overleggroep Kleine Dorpen Drenthe (BOKD) in het navolgende verwerkt.

In de klankbordgroep zijn de volgende zaken ingebracht:

- a. De Groene Coalitie is ontevreden over de geboden mogelijkheden tot inbreng in het proces van actualisering. Na participatie in de themagroep is er een stilte gevallen, zo is de beleving. Verder is er in het rapport (te) weinig terug te vinden van wat destijds is ingebracht.

Reactie: Het eindresultaat van de themagroep natuur water en landschap is vrijwel geheel in het rapport opgenomen, inclusief de inbreng van de Groene Coalitie. De ervaren stilte is te verklaren uit het feit dat de besluitvorming over de actualisatie langer geduurd heeft dan aanvankelijk werd geschat. Uit de evaluatie van de actualisatie is gebleken dat de communicatie zowel intern als extern dient te worden verbeterd. Het is daarbij de bedoeling externe partijen actief te betrekken bij de realisatie van regionale projecten en ontwerpopgaven. Overigens ligt hier ook een eigen verantwoordelijkheid voor de betrokken maatschappelijke groeperingen.

- b. De balans tussen rood en groen dient te worden verbeterd. De Groene Coalitie wenst over dit onderwerp een bestuurlijk overleg.

Reactie: Hierover kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt. In de eerste plaats is de regionale samenwerking vooral begonnen vanuit de woningbouwproblematiek in en rond de agglomeratie Groningen. Ook het kunnen bieden van voldoende aanbod aan bedrijfsterrein van de juiste kwaliteit op de juiste plek en de bereikbaarheid vormden gezamenlijk op te pakken problemen. Dit heeft ondermeer geresulteerd in de programma's voor Kolibri en BAG. Het is nadrukkelijk nooit de bedoeling geweest dat door regionale samenwerking bestaande provinciale en gemeentelijke taken zouden worden overgenomen. Het aanpakken van deze drie hoofdthema's is gebeurd vanuit de gedachte dat de gebiedskwaliteiten van de regio zoveel mogelijk gehandhaafd en waar mogelijk versterkt dienen te worden. Dit heeft geleid tot toepassing van het bundelingsconcept op de T-structuur. Maar liefst 86 % van de geprogrammeerde woningbouw en alle geplande bedrijfsterreinen op boven regionaal niveau zijn daarom geconcentreerd in en rond Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek/Roden.

In de tweede plaats is bij deze actualisatie meer aandacht besteed aan het groen-blauwe netwerk. Redenen hiervoor zijn gelegen in het toenemende belang van het wateraspect, de perspectieven voor de landbouw en veranderde Europese regelgeving. Het is de bedoeling van de stuurgroep om ook op dit terrein investeringen op gang te brengen, waarbij wel nadrukkelijk de toegevoegde waarde van regionale samenwerking zichtbaar moet zijn. Immers

veel op dit terrein gebeurt al adequaat door bijvoorbeeld het Rijk, provincies, waterschappen en particuliere organisaties, bijvoorbeeld in de vorm van gebiedsgericht beleid onder deze noemer worden buiten de regiovisie om grote bedragen geïnvesteerd in de verbetering van het groen-blauwe netwerk. De komende periode zal hierop goed zicht moeten bieden. Daarnaast is voorlopig de bestuurlijke inzet om 80% van het beschikbare regiofonds in te zetten voor het realiseren van Kolibri. Het resterende deel is bedoeld voor de overige regionale projecten, ondermeer voor investeringen in het landschap ten behoeve van het wonen. Vooral in dit regionale project dienen nadrukkelijk verbanden te worden gelegd met de doelen die gelden voor het groen-blauwe netwerk.

Advies: Voorgesteld wordt dat de verkenning die voor 2004 geprogrammeerd staat voor het regionale project Regiopark inzicht dient te bieden in de benodigde investeringen in natuur en landschap evenals in de mogelijke financiering van deze investeringen. Geadviseerd wordt om bij het regionale project voor te investeren in het landschap voor toekomstig wonen, expliciet verbanden te onderzoeken met het verbeteren van de kwaliteit van het groen-blauwe netwerk. Eveneens wordt geadviseerd in de tekst van het rapport de balans tussen rood en groen/blauw expliciet in hiervoor omschreven zin te verduidelijken. Ten slotte wordt geadviseerd een bestuurlijk overleg met de Groene coalitie te organiseren om over het voorgaande nader met elkaar van gedachten te wisselen.

- c. Aan de orde is gesteld de status van het regionale project Regiopark (planning, beschikbaarheid middelen). Daarnaast is gesteld dat investeren in groen voor rood breder zou moeten worden getrokken dan alleen Hoogezand-Sappemeer.

Reactie: Onder het vorige punt is al ingegaan op het punt van de investeringen en de inzet van de te starten verkenning in 2004. In het rapport wordt de mogelijkheid opgehouden dat ook op andere locaties om die reden geïnvesteerd zou moeten worden in het landschap. Daarbij zijn de locaties Meerstad en Ter Borch genoemd. De nadruk ligt gelet op de problematiek echter op Hoogezand-Sappemeer.

- d. De suggestie is gedaan om een groenfonds op te richten, volgens het principe *revolving fund*, met als doel om groene projecten tot stand te brengen.

Reactie: Voor het investeren in het landschap ten behoeve van het wonen wordt in het rapport de mogelijkheid van een soort *revolving fund* geopperd. Voorinvesteringen in het landschap zouden dan substantieel worden bekostigd uit de exploitatie van de woningbouw. De verkenning van het project zal duidelijkheid moeten bieden in de haalbaarheid van een dergelijke wijze van voorfinanciering. Als het gaat om het investeren in rood voor groen is er een model geopperd door BVR, waarbij in de landschappelijk en ook qua woningmarkt aantrekkelijke gebieden meer woningbouw zou kunnen worden gerealiseerd. De opbrengst zou dan gebruikt kunnen worden voor investeringen in het landschap. De stuurgroep heeft niet gekozen voor dit zogenoemde 'hagelslagmodel', vanwege juist de per saldo negatieve gevolgen voor natuur en landschap. Of er op andere wijze opbrengsten uit woningbouw, dan wel bedrijfsontwikkeling zouden kunnen worden aangewend voor het doen van dit soort investeringen, hangt af van de resultaten van de verkenning naar het regionale project Regiopark.

Advies: Voorgesteld wordt dat de verkenning die voor 2004 geprogrammeerd staat voor het regionale project Regiopark ook inzicht dient te bieden in de benodigde investeringen in natuur en landschap, evenals in de mogelijke financiering van deze investeringen.

- e. De Groene Coalitie bepleit meer aandacht voor de economische functie van de landbouw.

Reactie: Het economische belang van de agrarische sector wordt onderkend. Er is inderdaad economisch perspectief nodig voor de landbouw om ook mede de landschapstructuur te

kunnen dragen. Ook dit aspect kan onderwerp zijn in de verkenning die in 2004 start in het kader van het regionale project Regiopark.

Advies: Vanwege de rol van de landbouw in het onderhoud en behoud van het landschap is het van belang het economisch perspectief van de betrokken agrarische bedrijven mee te nemen in de verkenning voor het regionale project Regiopark.

- f. Onderbouwing en verdeling van de woningbouwopgave (BOKD en de Groene Coalitie). Vooral worden door de Groene Coalitie genoemd de (te) hoge prognoses, de woningbouw aantallen van resp. Leek/Roden, Haren en Tynaarlo, afgezet tegen het draagvlak van natuur en landschap.

Reactie: De gehanteerde prognoses zijn gebaseerd op onderzoek door het bureau ABF. Dit bureau adviseert ook richting het ministerie van VROM over bevolkingsprognoses, waarmee consistentie is met landelijk gehanteerde prognoses. Het gehanteerde economische groeipercentage van 2% is gematigd vergeleken met de langjarige historische ontwikkeling. Verder is de verwachting met betrekking tot de binnenlandse migratie neerwaarts bijgesteld. Hiermee is de bevolkingsprognose eerder aan de voorzichtige dan aan de te hoge kant. Er is bij de toedeling van woningbouw aantallen naar de afzonderlijke gemeenten veel rekening gehouden met het draagvlak van natuur en landschap. Vooral door de woningbouw sterk te concentreren in en rond Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek-Roden. Hierbij is juist vanwege het ontzien van natuur en landschap een substantieel deel van de woningbouw taakstelling van Noord-Drenthe afgeleid naar de stad Groningen en Hoogezand-Sappemeer.

Advies: Hierover in het rapport een toelichtende zinsnede toevoegen.

- g. De BOKD pleit voor meer ruimte voor woningbouw in kleine dorpen.

Reactie: Zoals al eerder aangegeven wordt in het rapport uitgegaan van een sterke bundeling van de woonfunctie op de T-structuur. Dit biedt de beste uitgangspunten voor de regio, waar het gaat om economische ontwikkeling en het beïnvloeden van de mobiliteit, gekoppeld aan behoud en versterking van natuur en landschap. Dit houdt tevens in dat niet wordt gekozen voor substantiële woningbouw in kleine dorpen. Eventuele mogelijkheden voor kleinschalige woningbouw in kleine dorpen zijn te vinden in de POP's.

- h. De Groene Coalitie verzoekt de benodigde ruimte voor bedrijfsterreinen nogmaals kritisch te bezien en beter te onderbouwen.

Reactie: Voor de berekening van het benodigde aantal hectares is gekeken naar de bandbreedte tussen enerzijds de uitgifte de gemiddelde uitgifte aan terrein in de afgelopen 15 jaar (hoog- en laagconjunctuur) en anderzijds die in de periode 1997 tot en met 2002 (hoogconjunctuur). Gebleken is dat rekening houdend met harde plannen de regio tot 2015 vooruit kan. Het is van groot belang de ontwikkelingen te monitoren, om ook op langere termijn ook over voldoende aanbod te kunnen beschikken. Met andere woorden de aangegeven getallen in het rapport moeten worden gezien als een koers. Deze koers kan worden gewijzigd, als ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

- i. De Groene Coalitie pleit er voor om procedureafspraken te maken over de wijze waarop op projectniveau ambities ten aanzien van duurzaam bouwen en duurzame stedenbouw worden vastgelegd.

Reactie: Duurzame ontwikkeling is in het visiedeel van het rapport opgenomen als een belangrijk onderwerp voor de regionale agenda. Het is nadrukkelijk de bedoeling om in het

vervolg van de realisatie van regionale projecten en ontwerpogaven aan het begrip duurzaamheid invulling te geven.

- j. De Groene Coalitie verzoekt om in de regiovisie een waterparagraaf op te nemen. Daarnaast wordt gevraagd om ruimte te reserveren binnen de T-structuur voor ontwikkeling van ecologische en landschappelijke structuur en inpassing van het watersysteem.

Reactie: De stuurgroep is van mening dat het rapport moet worden beschouwd als een programma. De daaruit voortvloeiende ruimtelijke keuzes worden zichtbaar in POP's en structuurvisies en bestemmingsplannen. Dit soort plannen valt onder de watertoets. Om deze reden is het rapport niet watertoetsplichtig. Dit neemt niet weg dat bij de verdere uitwerking van de regiovisie relevante partijen, als bijvoorbeeld de waterschappen actief dienen te worden betrokken. Het vinden van ruimte binnen de T-structuur voor ontwikkeling van ecologie en landschap (EHS) en het watersysteem is uitgangspunt in het rapport. Bij de betrokken ontwerpogaven is dit ook expliciet aangegeven.

- k. De Groene Coalitie vraagt om een geactualiseerde kaart van de Regiovisie.

Reactie: Uiteraard zal in de definitieve versie van het rapport een kaartenbijlage worden opgenomen. Overigens zal deze kaart geen precieze topografie details bevatten, maar voorzover dat kan, zicht geven op de programma's, de ontwerpogaven en regionale projecten.

3.3 Klankbordgroep waterschappen

In het overleg met de klankbordgroep waterschappen kwamen de volgende punten aan de orde. Tevens is in het navolgende de separate reactie van het Waterschap Hunze en Aa's verwerkt.

- a. Het waterbeheer in het stedelijk gebied krijgt geen plaats in de regiovisie.

Reactie: Onderkend wordt dat dit aspect meer aandacht behoeft. Duurzaam waterbeheer vormt een belangrijk aandachtspunt bij bijvoorbeeld bij de aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijfsterreinen en bij de herstructurering van stedelijk gebied.

Advies: De stuurgroep wordt geadviseerd het waterbeheer in het stedelijk gebied nadrukkelijk mee te nemen bij het uitwerken van de regionale projecten en ontwerpogaven.

- b. De waterschappen stellen de eventuele verplichting tot het doen uitvoeren van een watertoets van de geactualiseerde regiovisie aan de orde.

Reactie: De stuurgroep is van mening dat het rapport moet worden beschouwd als een programma. De daaruit voortvloeiende ruimtelijke keuzes worden zichtbaar in POP's en structuurvisies en bestemmingsplannen. Dit soort plannen valt onder de watertoets. Om deze reden is het rapport niet watertoetsplichtig. Dit neemt niet weg dat bij de verdere uitwerking van de regiovisie relevante partijen, als bijvoorbeeld de waterschappen actief dienen te worden betrokken.

- c. Opgemerkt wordt dat de Regiovisie niet voldoende evenwichtig is, als het gaat om de verhouding tussen rood, groen en blauw. Rood is oververtegenwoordigd. Vanwege het integrale karakter wordt voorgesteld de in het rapport als derde ruimtelijke hoofdkeuze als volgt te amenderen: "De regio Groningen-Assen kiest er voor de variatie van de landschappen te handhaven en de wisselwerking tussen de watersystemen en de functies natuur, landbouw en stad te vergroten".

Reactie: Hierover kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt. In de eerste plaats is de regionale samenwerking vooral begonnen vanuit de woningbouwproblematiek in en rond de agglomeratie Groningen. Ook het kunnen bieden van voldoende aanbod aan bedrijfsterrein van de juiste kwaliteit op de juiste plek en de bereikbaarheid vormden gezamenlijk op te pakken problemen. Dit heeft ondermeer geresulteerd in de programma's voor Kolibri en BAG. Het is nadrukkelijk nooit de bedoeling geweest dat door regionale samenwerking bestaande provinciale en gemeentelijke taken zouden worden overgenomen. Het aanpakken van deze drie hoofdthema's is gebeurd vanuit de gedachte dat de gebiedskwaliteiten van de regio zoveel mogelijk gehandhaafd en waar mogelijk versterkt dienen te worden. Dit heeft geleid tot toepassing van het bundelingsconcept op de T-structuur. Maar liefst 86 % van de geprogrammeerde woningbouw en alle geplande bedrijfsterreinen op boven regionaal niveau zijn daarom geconcentreerd in en rond Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek/Roden. In de tweede plaats is bij deze actualisatie meer aandacht besteed aan het groen-blauwe netwerk. Redenen hiervoor zijn gelegen in het toenemende belang van het wateraspect, de perspectieven voor de landbouw en veranderde Europese regelgeving. Het is de bedoeling van de stuurgroep om ook op dit terrein investeringen op gang te brengen, waarbij wel nadrukkelijk de toegevoegde waarde van regionale samenwerking zichtbaar moet zijn. Immers veel op dit terrein gebeurt al adequaat door bijvoorbeeld het rijk, provincies, waterschappen en particuliere organisaties, bijvoorbeeld in de vorm van gebiedsgericht beleid. Onder deze noemer worden buiten de regiovisie om grote bedragen geïnvesteerd in de verbetering van het groen-blauwe netwerk. De komende periode zal hierop goed zicht moeten bieden. Daarnaast is voorlopig de bestuurlijke inzet om 80% van het beschikbare regiofonds in te zetten voor het realiseren van Kolibri. Het resterende deel is bedoeld voor de overige regionale projecten, ondermeer voor investeringen in het landschap ten behoeve van het wonen. Vooral in dit regionale project dienen nadrukkelijk verbanden te worden gelegd met de doelen die gelden voor het groen-blauwe netwerk.

Advies: Voorgesteld wordt dat de verkenning die voor 2004 geprogrammeerd staat voor het regionale project Regiopark inzicht dient te bieden in de benodigde investeringen in natuur en landschap evenals in de mogelijke financiering van deze investeringen. Geadviseerd wordt om bij het regionale project voor te investeren in het landschap voor toekomstig wonen, expliciet verbanden te onderzoeken met het verbeteren van de kwaliteit van het groen-blauwe netwerk. Eveneens wordt geadviseerd in de tekst van het rapport de balans tussen rood en groen/blauw expliciet in hiervoor omschreven zin te verduidelijken. De stuurgroep wordt geadviseerd in te stemmen met de voorgestelde aanpassing van de ruimtelijke hoofdkeuze. Hierdoor wordt inderdaad meer duidelijk dat het om een integrale benadering gaat.

- d. De rol van de waterschappen is onduidelijk.

Reactie: Geconstateerd kan worden dat de waterschappen in uitvoerende en beheersmatige zin nauw betrokken dienen te worden bij de realisatie van regionale projecten en ontwerpogaven. Daarnaast lijkt een bestuurlijk adviserende rol van belang richting stuurgroep Regiovisie.

Advies: Geadviseerd wordt om in een bestuurlijk overleg met de waterschappen de rol van de waterschappen te bespreken.

4. Overige reacties

Reacties zijn nog binnengekomen van de RUG, het actiecomité POP Groen, de Regioraad Noord-Groningen, de Kamers van Koophandel voor Groningen en Drenthe en de heer Ossevorth. Deze reacties worden achtereenvolgens behandeld.

4.1 Reactie T. van der Meulen, faculteit ruimtelijke wetenschappen, RuG

De heer van der Meulen gaat in zijn reactie in op de volgende punten:

- a. De status van het rapport Regiovisie in relatie met de nieuwe WRO.

Reactie: De stuurgroep is van mening dat het rapport moet worden beschouwd als een gebiedsvisie met een daaruit afgeleid programma. De daaruit voortvloeiende ruimtelijke keuzes worden zichtbaar in POP's en structuurvisies en bestemmingsplannen. Hoe de status zal zijn als de nieuwe WRO van kracht wordt is nog onduidelijk. Eerst zal een meer definitief beeld van de inhoud van de nieuwe wet nodig zijn.

- b. Er is spanning tussen de visie op 2030 en de werkelijke gebruikswaarde van de visie op een termijn van 3 tot 5 jaar.

Reactie: De termijn 2030 heeft geen andere functie dan het bieden van een strategisch richtsnoer voor het nemen van beslissingen op de korte en middellange termijn. Inderdaad gaat het dan vooral om een periode van maximaal 5 jaar. De stuurgroep wil dan ook om de 5 jaar evalueren, om te kijken of de strategie zich nog verhoudt tot de werkelijkheid.

- c. Ambities en uitwerking zijn niet wetenschappelijk verantwoord en onvoldoende probleemgeoriënteerd.

Reactie: Het is nooit de bedoeling van de stuurgroep geweest om een wetenschappelijk verantwoorde visie op de regio Groningen-Assen neer te leggen. Wel is uitgaande van problemen die om een regionale oplossing vragen in 1996 gestart met de bestuurlijke samenwerking. Van oorsprong is de regionale samenwerking vooral geënt op het kunnen bouwen van woningen rond de stad Groningen. Dit geldt ook voor het kunnen bieden van voldoende aanbod aan bedrijfsterrein van de juiste kwaliteit op de juiste plek. Ook de bereikbaarheid vormde een gezamenlijk op te pakken probleem, wat heeft geresulteerd in de programma's voor Kolibri en BAG. Het aanpakken van deze drie hoofdthema's is gebeurd vanuit de gedachte dat de gebiedskwaliteiten van de regio zoveel mogelijk gehandhaafd en waar mogelijk versterkt dienen te worden. Dit heeft geleid tot toepassing van het bundelingsconcept op de T-structuur. Maar liefst 86 % van de geprogrammeerde woningbouw en alle geplande bedrijfsterreinen op boven regionaal niveau zijn daarom geconcentreerd in en rond Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek/Roden. Op basis van het voorgaande zijn de beide hoofddoelen economische ontwikkeling, gekoppeld aan behoud en versterking van de gebiedskwaliteiten een logische keuze.

- d. Met betrekking tot de realiseringmogelijkheid van de ambities wordt opgemerkt dat de betekenis van overheden in het maatschappelijk functioneren danig is verminderd. De rol van de overheid is dan meer faciliterend, en is daarom in het realiseren van eigen ambities aangewezen op anderen.

Reactie: Er is instemming met dit punt. De overheid kan niet zelfstandig maatschappelijke doelen realiseren. Betrokkenheid en draagvlak van andere partijen zijn daarom absoluut noodzakelijk in het realiseren van de regionale projecten en ontwerp-opgaven.

- e. De vraag wordt gesteld of gekozen wordt voor uitbreiding van het inwonertal, of dat er uitsluitend spraken is van een behoefte wegens voorziene vermindering van de woningbezetting.

Reactie: De gehanteerde prognoses zijn gebaseerd op onderzoek door het bureau ABF. Dit bureau adviseert ook richting het ministerie van VROM over bevolkingsprognoses, waarmee consistentie is met landelijk gehanteerde prognoses. Het gehanteerde economische groeipercentage van 2% is gematigd vergeleken met de langjarige historische ontwikkeling. Verder is de verwachting met betrekking tot de binnenlandse migratie neerwaarts bijgesteld. Hiermee is de bevolkingsprognose eerder aan de voorzichtige dan aan de te hoge kant.

- f. De ruimtelijke kwaliteiten van de netwerkstad Groningen moeten worden gekoesterd, want ruimtelijke kwaliteit is juist in een systeem van netwerksteden een steeds belangrijker onderscheidend punt.

Reactie: Instemming met dit punt. Om deze reden vormt inwonergroei geen doel op zich.

4.2 Reactie Comité POP Groen

Het Comité POP Groen voert de volgende hoofdpunten op:

- a. De balans tussen rood en groen/blauw slaat teveel door naar rood. In de regiovisie moet ook richting worden gegeven om “verloren groen” te “heroveren” en er moeten grenzen worden gesteld aan het opsouperen van groen.

Reactie: Hierover kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt. In de eerste plaats is de regionale samenwerking vooral begonnen vanuit de woningbouwproblematiek in en rond de agglomeratie Groningen. Ook het kunnen bieden van voldoende aanbod aan bedrijfsterrein van de juiste kwaliteit op de juiste plek en de bereikbaarheid vormden gezamenlijk op te pakken problemen. Dit heeft ondermeer geresulteerd in de programma's voor Kolibri en BAG. Het aanpakken van deze drie hoofdthema's is gebeurd vanuit de gedachte dat de gebiedskwaliteiten van de regio zoveel mogelijk gehandhaafd en waar mogelijk versterkt dienen te worden. Dit heeft geleid tot toepassing van het bundelingsconcept op de T-structuur. Maar liefst 86 % van de geprogrammeerde woningbouw en alle geplande bedrijfsterreinen op boven regionaal niveau zijn daarom geconcentreerd in en rond Groningen, Assen, Hoogeveen-Sappemeer en Leek/Roden. In de tweede plaats is bij deze actualisatie meer aandacht besteed aan het groen-blauwe netwerk. Redenen hiervoor zijn gelegen in het toenemende belang van het wateraspect, de perspectieven voor de landbouw en veranderde Europese regelgeving. Het is de bedoeling van de stuurgroep om ook op dit terrein investeringen op gang te brengen, waarbij wel nadrukkelijk de toegevoegde waarde van regionale samenwerking zichtbaar moet zijn. Immers veel op dit terrein gebeurt al adequaat door bijvoorbeeld het rijk, provincies, waterschappen en particuliere organisatie, bijvoorbeeld in de vorm van gebiedsgericht beleid. Onder deze noemer worden buiten de regiovisie om grote bedragen geïnvesteerd in de verbetering van het groen-blauwe netwerk. De komende periode zal hierop goed zicht moeten bieden, om vanuit een regionaal toegevoegde waarde ook in het landschap investeringen te realiseren. Het gaat dan ook om het herstellen van landschap, bijvoorbeeld oude beekstelsels. Een concreet project in deze sfeer waar vanuit het regiofonds aan wordt bijgedragen, is herstel van de benedenloop van de Drentse Aa. Verder worden er wel degelijk grenzen gesteld aan het opsouperen van groen. Dit geldt bijvoorbeeld voor nationale landschappen en de ecologische hoofdstructuur. Overigens worden dit soort zaken niet geregeld in de regiovisie, maar in POP's en bestemmingsplannen.

- b. Het Comité is het niet eens met het beleid van de gemeente Tynaarlo betreffende het uitbreiden van bedrijfsterreinen.

Reactie: Vanuit het bundelingsprincipe van wonen, werken en mobiliteit langs de T-structuur heeft de stuurgroep er voor gekozen alle uitbreiding van het areaal aan bedrijfsterrein op het regionale niveau te concentreren bij Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek/Roden. Hiervoor is apart een regionaal project gedefinieerd, onder meer om er voor te zorgen dat er voldoende aanbod van de juiste kwaliteit is en om onderlinge concurrentie te voorkomen. De beoordeling van de ontwikkeling van lokale plannen voor bedrijfsterreinen valt onder de verantwoordelijkheid van de betrokken gemeente en provincie. De stuurgroep gaat er daarbij wel van uit dat het beleid zoals geformuleerd in de regiovisie uitgangspunt is voor het toetsen van plannen.

4.3 Reactie Regioraad Noord-Groningen

De reactie van de Regioraad heeft betrekking op de volgende punten:

- a. De werkgebieden van de Regiovisie en het project Kolibrie verschillen in omvang. Daarmee moet rekening worden gehouden bij de vormgeving van de samenwerking tussen provincie en gemeenten.

Reactie: Instemming met dit punt.

- b. Er is veel samenhang tussen gebiedsuitwerking regio Noord-Groningen en de Regiovisie. Daarvoor is inhoudelijke en procesmatige afstemming noodzakelijk. Wellicht is er bestuurlijk overleg tussen de stuurgroep Regiovisie en de stuurgroep gebiedsuitwerking Noord-Groningen nodig om beleidstaken nader te verdelen.

Reactie: Ook instemming met dit punt.

Advies: Geadviseerd wordt dat eerst op ambtelijk niveau een scherper beeld te verkrijgen van de samenhang en de benodigde afstemming. Vanuit het projectbureau regiovisie zal hiertoe initiatief worden genomen. Aan de hand van de uitkomsten hiervan kan worden bepaald of bestuurlijk overleg noodzakelijk is.

4.4 Reactie van de Kamers van Koophandel voor Groningen en Drenthe

De KvK's delen het ambitieniveau van de actualisatie. Het gebied is volgens de KvK's het vanzelfsprekend economisch kerngebied van Noord-Nederland. Het zorgvuldig uitbouwen van die functie, rekening houdend met het kwetsbare landschap achten de KvK's goed vertaald in de visie. Er wordt daarnaast een aantal kritische kanttekeningen gemaakt:

- a. Planontwikkeling van vooral openbaar vervoer en infrastructuur is erg afhankelijk van de bijdrage van het rijk. Een afhankelijke opstelling van de regio is geen garantie voor succes. De kamers zien liever dat de samenwerkende partners zelf kijken wat de financiële mogelijkheden zijn en op basis daarvan prioriteiten stellen.

Reactie: De stuurgroep kiest ervoor om op basis van de eigen middelen en de nu beschikbare Rijksmiddelen uitvoering te geven aan de investeringsprogramma's Kolibrie en BAG. Tegelijkertijd wordt richting rijk ingezet op het verhogen van de Rijksbijdragen aan deze programma's.

- b. De KvK's pleiten er voor om op korte termijn te zoeken naar benuttingsmaatregelen, om de capaciteit van de bestaande infrastructuur uit te breiden, omdat zich nu al belangrijke congestieverschijnselen voordoen op de A7 en A28.

Reactie: De noodzaak om meer in te zetten op benutting wordt onderkend. Op dit moment wordt al flink gewerkt op het benuttingsfront. Het Langman-pakket dat wordt uitgevoerd in de

periode 2005-2009, bevat een aantal belangrijke benuttingsmaatregelen voor verbetering van de situatie op de Zuidelijke ringweg (zoals het Euvelgunne-tracé en bypasses). Verder is door de provincie en de gemeente Groningen gestart met het uitwerken van verbeteringsmaatregelen op de noordelijke en westelijke ringweg. Als eerste zal in 2005/2006 het kruispunt Hoendiep ongelijkvloers worden gemaakt. Vervolgens wordt in combinatie met het vernieuwen van de Noordzeeburg de aansluiting Bedumerweg ongelijkvloers. Als laatste wordt de knoop noordelijke/westelijke ringweg verbeterd. De rotonde Reitdiepplein wordt ongelijkvloers vóór 2010. Ten slotte: RWS is gestart met een voorverkenning voor een benuttingsstudie A28 voor het wegvak De Punt-Groningen. Geprobeerd wordt de voorgestelde maatregelen (spitsstrook) onder te brengen in het programma ZSM II (het zgn. Fileplan Zichtbaar, Slim en Meetbaar van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat).

- c. Om de gewenste concentratie van wonen en werken te bereiken moet het accent op het onderdeel infrastructuur en mobiliteit worden verzaamd.

Reactie: In de huidige investeringsprogramma's ligt al een heel zwaar accent op mobiliteit. 80% van de beschikbare middelen is bedoeld voor alleen de uitvoering van het Kolibri-programma. De resterende 20 % is bedoeld voor de overige regionale projecten, waaronder het BAG-programma voor verbetering van de infrastructuur.

- d. Gepleit wordt voor het aangeven van prioriteiten om de rol van het gebied als economisch concentratiegebied te versterken. Genoemd wordt in dit verband het revitaliseren van bedrijfsterreinen, inclusief kantoorgebouwen.

Reactie: Vanuit het bundelingsprincipe van wonen, werken en mobiliteit langs de T-structuur heeft de stuurgroep er voor gekozen alle uitbreiding van het areaal aan bedrijfsterrein op het regionale niveau te concentreren bij Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer en Leek/Roden. Hiervoor is apart een regionaal project gedefinieerd, onder meer om er voor te zorgen dat er voldoende aanbod van de juiste kwaliteit is en om onderlinge concurrentie te voorkomen. Revitaliseren is inderdaad van groot belang, maar is in eerste aanleg een taak van de betrokken gemeenten en provincies.

- e. Er wordt gepleit voor meer tussentijdse evaluatie van doelstellingen, intenties en planvorming.

Reactie: Het is uitdrukkelijk de bedoeling regelmatig tussentijds stil te staan bij de voortgang van de beoogde realisatie van de regionale projecten, de ontwerpgegevens en de feitelijke ontwikkeling gerelateerd aan de doelen neergelegd in het rapport.

4.5 Reactie platform Verkeer & Vervoer Noord-Nederland

- a. Het platform onderschrijft het belang van een gecoördineerde inzet om tot een economische verdichting in de regio te komen en wil maatregelen in dit verband met nadruk onderstrepen. Goede infrastructuur vormt een harde randvoorwaarde bij economische ontwikkeling en verdichting van de regio.

Reactie: Met instemming wordt geconstateerd dat het platform in dit verband de beleidskeuze van de stuurgroep voor bundeling op de T-structuur ondersteunt.

- b. Door het platform worden concrete tijdtrajecten en harde financiële onderbouwingen gemist, waar het gaat om verbetering van de hoofdinfrastructuur en het realiseren van het Kolibriprogramma. Het platform legt de prioriteit bij verbetering van de wegeninfrastructuur ten behoeve van de automobilititeit.

Reactie: Inmiddels is op basis van het rapport een concreet meerjareninvesteringsprogramma opgesteld. In dit programma is de eerste fase van het Kolibriprogramma opgenomen en wordt

ook concreet welke projecten er in het kader van BAG zullen worden gerealiseerd in de periode 2005 t/m 2009.

De stuurgroep is van mening dat een goed openbaar vervoer cruciaal is voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio. Een kwalitatief hoogwaardig openbaar vervoersysteem draagt er toe bij dat de economische zwaartepunten in de regio, bijvoorbeeld het stadscentrum van Groningen goed bereikbaar blijven voor alle vervoersmodaliteiten. Daarom ligt in het investeringsprogramma nadruk op het verbeteren van het openbaar vervoer, waarbij ook nadrukkelijk wordt onderkend, dat ook investeringen in de autobereikbaarheid noodzakelijk zijn en blijven.

- c. Het platform is bezorgd dat de beoogde concentratie van wonen en werken in de regio niet tijdig gefaciliteerd zal kunnen worden door een verbetering van de mobiliteit en bereikbaarheid.

Reactie: Bij het verder uitwerken van de in het rapport opgenomen ontwerpgegevens is flexibiliteit ingebouwd in het kunnen afstemmen van bijvoorbeeld woningbouw met maatregelen op het terrein van verkeer en vervoer. De stuurgroep onderstreept in dit verband het belang van het goed tijdig kunnen faciliteren van bereikbaarheid.

4.6 Reactie van de heer Ossevorth

De heer Ossevorth is tegen (her)invoering van rails in de stad Groningen, in verband met onveiligheid en hinder.

Reactie: Alvorens er definitieve besluiten worden genomen zal er eerst nog nadere studie worden verricht door de gemeente Groningen. Daarbij zullen ook de door de heer Ossevorth genoemde aspecten een rol spelen.

5. Uitkomsten publieksenquête

In november 2003 voerde het bureau Aha! een telefonische enquête uit in het Regiovisie-gebied. Per gemeente werden honderd personen ondervraagd. Personen met een minimum leeftijd van 18 jaar. Doel van de enquête was om inwoners te vragen naar hun mening over de hoofdlijnen van de Regiovisie. De vragenlijst bestond uit een vaste set per thema, naast een specifieke set per gemeente. De integrale resultaten zijn vastgelegd op cd-rom, die beschikbaar zal worden gesteld aan betrokken gemeenten. Hieronder volgt een kernachtige samenvatting van de enquête.

5.1 Bekendheid Regiovisie

Bijna 60% van de ondervraagden heeft van de Regiovisie Groningen-Assen 2030 gehoord. Hier scoren de ouderen hoger dan de jongeren. Van alle ondervraagden zegt 20% de advertentiepagina in de huis-aan-huisbladen gezien te hebben (november 2003).

5.2 Thema wonen

Rust en ruimte vormen de belangrijkste redenen voor mensen om in het gebied te wonen. Ruim tachtig procent steunt het beleid om vooral te bouwen in Assen, Hoogezand-Sappemeer, Groningen, Leek en Roden.

5.3 Thema werken

Bijna de helft van de ondervraagden is voor concentratie van grotere bedrijventerreinen. Driekwart steunt de voorkeur om alleen bestaande bedrijventerreinen beter te benutten of uitbreiden.

5.4 Thema mobiliteit en infrastructuur

De ondervraagden zeggen om de volgende redenen naar de stad Groningen te gaan:

- winkelen (61%);
- werken (33%);
- studeren (6%).

Hiervan neemt 85% de auto en 30% het openbaar vervoer (meerdere antwoorden per respondent mogelijk). Al dertig procent van de geïnterviewden is bekend met de naam Kolibri. Naast STOV 25 procent.

Het verbeteren van het OV-netwerk naar Groningen en Assen wordt gesteund door 74%. Velen zijn bereid de auto thuis te laten. Ook al zouden er files blijven, omdat anderen de auto blijven gebruiken. Daarnaast is ruim 60% voor meer autovoorzieningen, ook als gaat dat ten koste gaat van het landschap en meer lawaai en luchtvervuiling veroorzaakt. Ruim 80% vindt dat de eigen gemeente mee moet betalen aan het OV-netwerk naar en vanuit Groningen. Voor maatregelen in de stad is dit percentage veel lager: 34%.

5.5 Thema natuur

Op de vraag of er meer natuur moet komen in de regio Groningen-Assen, antwoordt 66% negatief, tegen 32% positief.

5.6 Conclusies

De inhoud van de Regiovisie Groningen-Assen 2030 krijgt alle steun. En daarmee de gekozen T-structuur. Mensen zijn zeker bereid gebruik te gaan maken van een verbeterde OV-situatie. Zien daar ook een belangrijke (financiële) rol voor hun eigen gemeente. Daarnaast wordt de concentratie van woon- naast werklocaties breed gesteund. Aandacht voor het vergroten van de groene ruimte heeft minder belangstelling bij de ondervraagden.

De uitkomsten duiden op een grote betrokkenheid bij de inhoud van de Regiovisie.